

**“Hududgazta`minot” АЖ
кузатув кенгашининг
2021 йил 18 майдаги
мажлиси баённомасига
ИЛОВА**

**“Hududgazta`minot” АЖнинг
коррупцияга қарши курашиш сиёсати**

1.Умумий қоидалар

1.1.“Hududgazta`minot” акциядорлик жамияти (*кейинги ўринларда – Жамият деб юритилади*) ва унинг тизимидағи корхона ва ташкилотларнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати Ўзбекистон Республикасининг Коррупцияга қарши курашиш тұғрисидаги қонунига мувофиқ ишлаб чиқылган.

1.2. Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати – тизим корхона ва ташкилотларнинг фаолиятида коррупцияга оид ҳуқуқбузарларни олдини олиш ва профилактика қилишга қаратылған бир-бири билан узвий боғланған принциплар ва аниқ чора-тадбирлар комплекси.

2. Асосий тушунчалар

2.1. Жамиятнинг ушбу коррупцияга қарши курашиш сиёсатида қуйидаги асосий тушунчалар қўлланилади:

коррупциявий ҳаракатлар – масъул ходим томонидан порп берувчининг манфаатларини кўзлаб ҳаракат ёки ҳаракатсизлиги учун бевосита ёки билвосита, шахсан ёки учунчи шахслар орқали порани яъни пул, қимматбаҳо қофозлар, бошқа мол-мulkни, мулкий ёки номулкий тусдаги хизматларни, ваъда қилиш ва бериш, шунингдек, пора бериш ва (ёки) олишда воситачилик қилиш, ходим томонидан пора олиш ёки ҳуқуққа хилоф бошқа мақсадларда ўз хизмат мавқеидан ноқонуний фойдаланиш;

коррупцияга оид ҳуқуқбузарлик – коррупция аломатларига эга бўлган, содир этилганлиги учун қонун ҳужжатлари (Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати)да жавобгарлик назарда тутилган қилмиш;

манфаатлар тўқнашуви – шахсий (бевосита ёки билвосита) манфаатдорлик шахснинг мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажарилишига таъсир кўрсатаётган ёхуд таъсир кўрсатиши мумкин бўлган ҳамда шахсий манфаатдорлик билан фуқароларнинг, ташкилотларнинг, жамиятнинг ёки давлатнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ўртасида қарама-каршилик юзага келаётган ёки юзага келиши мумкин бўлган вазият;

порахўрлик – пора олиш, пора бериш ёки бу жиноятларда воситачилик қилиш;

алоқадор шахслар – ходим билан тижорат ташкилотларининг устав капиталидаги иштирок этадиган шахслар, акциялари Республика фонд бирдасида оммавий муомилада бўлган акциядорлик жамиятларининг беш фоиз улушидан кам бўлган микдордаги акцияга эга эканлиги холатлари бундан мустасно;

иш жараёнидаги меҳмондўслик белгилари – жамият ва унинг қуи тизимидағи корхона ҳамда ташкилотлар ходимлари манфаатларида фаолият давомида ҳамкорлик ўрнатиш ва (ёки) қўллаб-куватлашга алоқадор ҳаражатлар, шу жумладан, ишбилармонлик билан боғлиқ кечки овқат, транспорт ва яшаш ҳаражатларини қоплаш билан боғлиқ ҳаражатлар ва х.к;

коррупцияга карши курашиш талаблари бузилганлиги тўғрисида вижданан хабар бериш – масъул ходимлар томонидан коррупциявий ҳуқуқбузарлик содир этилганлиги (садир этишга суқасд қилинганлиги) тўғрисида рухсат этилган алоқа каналлари орқали асослилигига ишонч ҳосил қилган ҳолда йўлланган мурожаат;

контрагент (шартномавий шерик) – жамият ва унинг қуи корхоналари билан шартномавий муносабатларга (меҳнат муносабатлари бундан мустасно) киришган ҳар қандай юридик ёки жисмоний шахс;

коррупцияга қарши курашиш тизими – қўлланиладиган амалдаги қонунчилик ва ички ҳужжатларни коррупциявий жиҳатдан бузилишини бартараф этиш, ходимлар томонидан юқори даражада касбий ва ахлоқий фаолият олиб боришлигини таъминлаш бўйичачора-тадбирлар мажмуи;

коррупциявий хавф-хатар – Жамият ва унинг қуи тизим корхоналари ходимлари ёки учунчи шахслар томонидан уларнинг манфаатларини кўзлаб коррупциявий хатти-ҳаракатларни содир этиш эҳтимоли ва хавфи;

назорат тадбирларини ва расмиятчиликни соддалаштириш учун тўловлар – белгиланган тартиб-таомиллар бажарилишини таъминлаш ёки тезлаштириш, тегишли қонунчилик, нормалар ва қоидаларда назарда тутилмаган ҳаракатлар содир этиш учун ғайриқонуний равища бериладиган пул маблағлари, мол-мулк, мулкий ҳукуқлар, хизматлар ва бошқа моддий ёки номоддий наф;

ходимнинг шахсий манфаатдорлиги – масъул ходим ёки ишчи ва хизматчилар томонидан ўз хизмат вазифаларини бажариш чоғида унинг яқин қариндоши ёки унга алоқадор бўлган шахслар томонидан мансаб ёки хизмат мажбуриятларини лозим даражада бажарилишига таъсир қилиши мумкин бўлган пул маблағлари, моддий ёки номоддий қимматликлар, бошқа мол-мулк, бойлик ва имтиёзлар кўринишида шахсий наф олиш имконияти (шахсий, ижтимоий, молиявий, сиёсий ва бошқа тижорат ёки нотижорат манфаатлари);

яқин қариндошлар – ота-она, туғишиган ва ўгай ака-укалар ва опасингиллар, эр (хотин), фарзандлар, шу жумладан фарзандликка олингандар, боболар, бувилар, неваралар, шунингдек эрнинг (хотиннинг) ота-онаси;

3. Сиёсатнинг мақсад ва вазифлари.

3.1. Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг асосий мақсад ва вазифалари қуйидагилардан иборат:

коррупцияга қарши курашиш менежменти тизимининг талаблари бажарилиши бўйича мажбуриятларни ўз ичига олади;

жавоб тариқасидаги (жазолашга оид) чораларга кўрилиши хавфисиз ҳалол ва оқилона, маҳфий асосда қилинган маълумотларни рафбатлантириш;

коррупцияга қарши курашиш менежменти тизими талабларини доимий равишда яхшилаб бориш бўйича мажбуриятларни ўз ичига олади;

коррупцияга қарши курашиш бўйича масъул ходимнинг (ёки бўлинманинг) норматив-хуқуқий мувофиқликни таъминлаш бўйича ваколатлари ва мустақиллишини тушунтиради;

юқори раҳбарият (Кузатув кенгаши) ва бошқарув органи томонидан мавжуд коррупцион хавф-хатарлардан келиб чиқиб маълум бир вақт оралиғида мазкур коррупцияга қарши курашиш сиёсати тамойилларига мувофиқлигини таъминлаш ҳамда сиёsat талабларига амал қилинаётганлигини намоён қилиш мақсадида пора олиш-беришнинг идентификация қилинган декларацияларини тўлдириб боради;

Жамият ва унинг тизим корхоналари ходимлари томонидан истеъмолчиларга табиий ва суюлтирилган газ етказиб бериш, етказиб берилган маҳсулотлар учун тўловларни ундириш, истемолчиларга соҳага оид ҳужжатларни расмийлаштириб бериш, шунингдек истеъмолчиларга техник ва сервис хизмат кўrsatiшда коррупция ҳолатларини олдини олиш;

корхона эҳтиёжлари учун зарур бўлган иш (хизмат)лар ва товар-моддий бойликларни харид қилишда коррупция ҳолатларига йўл қўймаслик;

коррупцияга оид хуқуқбузарлик (тизим ходимлари томонидан истеъмолчиларга хизмат кўrsatiш ёки ҳужжатларни расмийлаштириб бериш учун тамагирлик қилиш)лар содир этилганда жазонинг муқаррарлигини таъминлаш;

тизим ходимларида коррупцияга қарши курашиш онгини шакллантириш;

ходимлар онгида коррупциянинг ҳар қандай шакли намоён этилишига йўл қўймасликни бир ҳилда шакллантириш;

ходимларда коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонунчиликни ва мазкур коррупцияга қарши курашиш бўйича Жамият сиёсатининг талаблари, коидалари принципларини билиши ва уларга қатъий риоя этилишини ўрнатиш;

ходимларни коррупцияга оид фаолиятга жалб этиш хавфини минималлаштириш;

ходимлар томонидан коррупцияга оид ҳаракатлари содир этилганида жавобгарлигини таъминлаш;

коррупцияга қарши курашиш бўйича чора-тадбирлар амалга оширилиши юзасидан мониторингни амалга ошириш, ушбу соҳадаги мавжуд ташкилий-амалий ва хукукий механизмларнинг самарадорлигини баҳолаш.

4. Коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг асосий тамойиллари.

4.1. Коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг асосий принциплари қўйидагилардан иборат:

қонунийлик – жамият томонидан амалга оширилаётган фаолият, жумладан, коррупцияга қарши курашиш бўйича ҳаракатлар амалдаги қонун хужжатларига мувоғик бўлиши зарур;

коррупцияга тоқатсизлик – фаолиятинг барча соҳаларида коррупциянинг ҳар қандай шакллари ва кўринишларига муросасиз муносабатда бўлади. Жамият ва унинг тизимидағи корхоналарнинг барча ходимлари ва ишчиларига коррупциявий хавф-хатар келиб чиқиши мумкин бўлган фаолиятда бевосита ёки билвосита иштирок этиш таъқиқланади;

фуқаро (юридик ва жисмоний шахс)лар хуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларининг устуворлиги – тизимда фуқароларнинг хуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатлари бирин навбатга қўйилади, бунда “халқ давлат ташкилотлари учун эмас- балки, давлат ташкилотлари халқ учун хизмат қиласди”-шиори остида ишлар ташкиллаштирилади;

очиқлик ва шаффоффлик – тизимда олиб борилаётган ишлар тўғрисида оммавий ахборот оситалари орқали кенг оммага маълумотлар бериб бориш, истеъмолчиларга кўрсатилаётган хизматларнинг турлари, муддатлари, тарифлари ва соҳада жорий қилинаётган инновацион хизмат турлари, уларга яратилаётган имкониятлар ва қулайликлар тўғрисида Жамиятнинг веб-сайти орқали истеъмолчиларга батафсил маълумотлар бериб бориш, шунингдек, соҳани ривожлантириш бўйича истемолчилар билан узвий алоқа ўрнатган ҳолда улар орасида аноним сўровномалар ўтказиш, сўровнома натижалари билан янги хизмат турларини яратиш ёки мавжудларини такомиллаштириш каби истеъмолчилар учун зарур бўлган маълумотларни очиқлаш ва кўрсатилаётган хизматларда шаффоффликни таъминлаш;

тизимлилик – газ соҳасида кўрсатилаётган хизматларни тизимли равишда такшил этиш, истеъмолчиларда соҳага бўлган ишончни шакллантириш;

давлат ва фуқаролик жамиятининг ҳамкорлиги – Жамият ва унинг тизим корхоналари халқ манфаатлари йўлида ҳаракат қилишлари шарт, истеъмолчиларнинг асосий эҳтиёжларини қондириш учун барча шартшароитларни яратиш, давлат томонидан инсонларнинг асосий хукуқларини

химоялаш, шунингдек, халқнинг фаровонлиги, мамлакатнинг иқтисодий, сиёсий ривожланишига мос равища шакллантириш лозим;

коррупциянинг олдини олишга доир чора-тадбирлар устуворлиги – соҳада ташкил этилган ишлар ва хизматлар биринчи навбатда “коррупциясиз – фаолият” асосида хизмат кўрсатиш таъминланади, истеъмолчиларнинг хуқук ва эркинликлари биринчи ўринга қўйилади;

коррупция билан боғлиқ хуқуқбузарликлар учун жавобгарликнинг муқаррарлиги – коррупция билан боғлиқ хуқуқбузарликларни содир этган шахс ўзининг мақоми ва эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар ички хужжатлар ва амалдаги қонунчиликка мувофиқ жавобгарликка тортилиши таъминланади;

корхона ва ташкилот, бошқарма, бўлим ва хизмат раҳбарларининг ўз шахсий мисолида коррупцияга қарши курашиш сиёсатига риоя этиш принципи – корхона ва ташкилотлар раҳбарлари томонидан коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатда бўлиши ва ўз фаолиятида коррупцияни олдини олиш ва унга қарши курашиш ишларида ички ташкилий тизимни шакллантирилишини яратишилар лозим;

тўғридан-тўғри раҳбариятга мурожаат қилиш – тизимнинг хар бир ходими коррупциявий хуқуқбузарликлар содир этилганлиги тўғрисида ишончли ва асосли маълумотлар мавжуд бўлганда белгиланган чораларни кўриш учун тўсқинликсиз идора раҳбари ва жамият раҳбарига мурожаат қилиши мумкин.

5. Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг асосий йўналишлари.

5.1. Коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг асосий йўналишлари қўйидагилардан иборат:

Жамият тизимидағи барча ходимларнинг хуқуқий онги ва хуқуқий маданиятини юксалтириш, тизимда коррупцияга нисбатан муросасиз муносабатни шакллантириш;

худудий филиаллар, уларнинг шаҳар-туман бўлимлари ва тизим корхоналарининг барча соҳаларида коррупциянинг олдини олишга доир чора-тадбирларни амалга ошириш;

истеъмолчиларга табиий ва суюлтирилган газ етказиб бериш, истеъмолчиларнинг газ анжомларига техник хизмат кўрсатиш, табиий газ учун рухсат этувчи хужжатларни расмийлаштириб бериш, сервис хизматлари кўрсатиш, истеъмолчиларнинг буортмалари (мурожаатлари, чақиравлари)га асосан соҳа ходимлари томонидан бажариладиган хизматлар, истеъмолчиларга етказиб берилган маҳсулот (табиий ва суюлтирилган газ)лар учун ҳамда кўрсатилган хизматлар учун тўловларни қабул қилишда коррупция ҳолатларига йўл қўймаслик;

коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни ўз вақтида аниқлаш, уларга чек қўйиш, уларнинг оқибатларини, уларга имкон берувчи сабаблар ва шартшароитларни бартараф этиш, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни содир этганлик учун жавобгарликнинг муқаррарлиги принципини таъминлаш.

6. Коррупцияга қарши курашиш сиёсати қўлланиладиган ва тизимда бунга алоқадор шахсларнинг доираси.

6.1. Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати қўлланиладиган ва бунга алоқадор асосий шахслар доирасига, эгаллаб турган лавозими, вазифаси ва функцияларидан қатъий назар меҳнат муносабатларига киришган, “Hududgazta`minot” АЖ ва унинг тизимидағи барча филиаллар, корхона ва ташкилотлар, шаҳар-туман бўлимлари ходимлари ҳисобланади. Ушбу коррупцияга қарши курашиш сиёсати корхона ва ташкилотларда ишбай ва фуқаровий-ҳуқуқий шартномалар асосида хизмат қўрсатиб келаётган шахсларга нисбатан ҳам қўлланилади.

6.2. Тизим ходимлари коррупцияни олдини олиш ва қарши курашиш соҳасидаги мажбуриятлари.

Куйидагилардан ўзини тийиш:

ўз манфаати ёки Жамият ва унинг тизим корхоналари номидан коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни содир этиш ва (ёки) иштирок этишдан;

атрофдагиларнинг (аҳоли) онгода ходимни ўз манфаати ёки ишлаётган идораси номидан коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни содир этишга тайёргарлик ёки иштирок этиш деб талқин қилинадиган ҳулқ-атвордан.

Коррупцияга қарши курашиш соҳасида ҳар бир раҳбар, масъул ходим ва ишчи, хизматчиларнинг ҳуқуқ ва мажбуриятларининг аниқ белгилаб беришлари лозим. Манбаатлар тўқнашуви, совға олиш, иш жараёнида меҳмондўстлик, ходимларни танлаш, лавозимдан – лавозимга ўтказиш, моддий рағбатлантириш, соҳага оид назорат тадбирлари, куйи тузилмалар фаолиятига баҳо бериш ва мониторинг қилиш, ҳар бир масуъул ходим томонидан амалга оширилиши лозим бўлган ишлар тартиби аниқ белгилаб қўйилади.

Жамият ва унинг тизим корхоналари ходимларини коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар содир этишга кўндириш мақсадида бирор-бир шахс томонидан уларга мурожаат этганлигига доир барча ҳоллар тўғрисида, шунингдек давлат органларининг бошқа ходимлари томонидан содир этилган (этиласётган) шунга ўхшаш ҳуқуқбузарликларнинг ўзларига маълум бўлиб қолган ҳар қандай фактлари ҳақида, ўз раҳбарини ёхуд ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларни хабардор этиши шарт.

Тизим ходимлари мансаб ёки хизмат мажбуриятлари ва функцияларини амалга ошириш (бажариш) жараёнида манбаатлар тўқнашувига олиб келадиган ёки олиб келиши мумкин бўлган шахсий манбаатдорликка йўл қўймаслиги керак.

Манфаатлар тўқнашуви юзага келган тақдирда, тизим ходимлари ўзининг бевосита раҳбарини дархол хабардор қилиши керак. Манфаатлар тўқнашуви мавжудлиги тўғрисида маълумотлар олган раҳбар бу тўқнашувни олдини олиш ёки уни бартараф этиш юзасидан ўз вақтида чоралар кўриши шарт.

Жамият ва унинг тизим корхоналаридаги доимий ишловчи одоб-аҳлоқ комиссиялари (Ишчи гуруҳи) манфаатлар тўқнашувини ҳал этиш қоидаларига риоя этилиши юзасидан мониторингини амалга ошириб боради.

Тизимда манфаатлар тўқнашувининг олдини олиш ёки уни бартараф этиш талаблари бузилишига йўл қўйган ходимлар, шунингдек уларнинг раҳбарлари қонун ҳужжатларига мувофиқ жавобгар бўлади.

Жамият тизимидағи ҳар бир ходим билан корхона ва ташкилотларнинг коррупцияга қарши сиёсатнинг принциплари ва талабларига ҳамда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги коррупцияга қарши курашиш қонун ҳужжатларига риоя этиш юзасидан ходимларнинг меҳнат шартномаларига (иловага мувофиқ) ўзгартириш ва қўшимчалар киритилади.

7. Коррупцияга қарши курашиш сиёсатини амалга оширувчи ҳудудий филиалларда ташкил этилган ишчи гуруҳлар вазифаси.

7.1. Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни олдини олиш ва профилактика қилишга қаратилган амалдаги коррупцияга қарши курашиш сиёсатига ҳамда корхона ва ташкилотларнинг бошқа локал меъёрий-ҳуқукий ҳужжатларига риоя этилишини таъминлайди.

7.2. Коррупцияга оид ҳуқуқбузарликларни олдини олиш ва профилактика қилиш ишларини ташкил этиш бўйича масъул шахс (Ишчи гуруҳ)ни таъминлайди, тайинланган масъул шахс (Ишчи гурух) эса ўз навбатида:

коррупцияга қарши курашиш ва профилактика қилиш ишларини туман ва шаҳар бўлимларида ташкил этади;

коррупцияга қарши курашиш сиёсатида белгиланган чора-тадбирлар рўйхатидаги вазифаларни амалга оширади ва тизимдаги ҳар бир ходим билан ойда камида бир маротаба сухбат ўтказади;

сухбат натижалари доимий юритиладиган журналда ёритилиб, филиаллар ва уларнинг шаҳар-туман бўлимлари маъмурий биноларида кўринарли жойда сакланади;

ходим билан ўтказилган сухбатда асосий саволлар мазмуни Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати моҳияти ва унинг талаблари, жумладан иш жойидаги ўзининг ва хамкасб ходимларнинг хулқ автори, тамагирлик ҳолатларига мойиллиги, раҳбарнинг иш услуби ва бошқа саволларни ташкил этади ва имзоси билан тасдиқланади.

8. Ходимларнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсатининг қоида, талаб ва принципларига риоя этмаслик бўйича жавобгарлик.

8.1. Тизимдаги ҳар бир ходим билан меҳнат шартномасини тузиш жараёнида Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати ва коррупцияга қарши курашиш ва уни олдини олиш бўйича бошқа локал меъёрий-хуқукий ҳужжатлари билан имзоланган ҳолда таништириш лозим.

Соҳада ишлаб “тамагирлик”, “фирибгарлик”, “товламачилик”, “пора олиш” ва “пора бериш” каби (суд ҳукми билан ўз тасдифини топган) ҳолатлар бўйича лавозимидан четлатилган ёки меҳнат шартномаси бекор қилинган ходимларни қайта ишга қабул килишда Жамиятда ташкил этилган малака хайъати Комиссияси томонидан ҳар бир ҳолатни якка тартибда ўрганиб чиқилади.

8.2. Малака хайъати Комиссияси томонидан фуқароларни ишга қабул қилиш (лавозимга тайинлаш)да улар томонидан (муқаддам соҳада ишлаб туриб, лавозимидан фойдаланган ҳолда) “тамагирлик”, “фирибгарлик”, “товламачилик”, “пора олиш” ва “пора бериш” каби ҳукуқбузарликларни содир этган (бу каби қонунбузилишларни содир этишга мойиллиги бўлган) шахслар келгусида “моддий ва мансабдорлик” вазифалари юклатилган лавозимларга ишга қабул қилинмайди (бошқа лавозимлар бундан мустасно).

8.3. Малака хайъати комиссияси томонидан мазкур сиёсатнинг 7.1. ва 7.2.-бандларининг ижроси Ўзбекистон Республикаси Меҳнат кодексининг 78-моддаси талабларига амал қилган ҳолда ижроси таъминланади.

8.4. Тизим ходимлари эгаллаб турган лавозимидан қатъий назар мазкур сиёсатида белгилangan принциплар, талаблар ва қоидаларга амал қилмаслик ҳамда ўзларининг бўйисунивидаги шахсларнинг ҳаракати (ҳаракатсизлиги) билан ушбу принцип ва қоидаларни бузган ҳолларда Ўзбекистон Республикасининг амалдаги қонунчилигига белгилangan тартибда жавобгар бўладилар.

8.5. Жамият ва унинг тизими корхоналарида (қандай лавозимда бўлишидан қатъий назар) ишловчи ходим томонидан коррупцияга оид ҳукуқбузарлик содир этган ва уни номоён қилган ходимга нисбатан Жамият ва ҳудудий филиалларидағи доимий ишловчи меҳнат одоби бўйича комиссиялар (Ишчи гуруҳи) томонидан тегишли материаллар расмийлаштирилиб, чора кўриш учун ҳукуқни муҳофаза қилувчи идораларга юборилиши мажбурий деб ҳисобланади.

8.6. Ходимга бошқарма, филиал, бўлим ёки хизмат бошлиqlари томонидан қонун талабларига зид бўлган ёки коррупция аломатлари мавжуд бўлган топшириқ берилганида, ходим ушбу топшириқларни бажармаслик ҳукукига эга.

9. “Hududgazta`minot” АЖНИНГ коррупцияга қарши курашиш сиёсатини қайта кўриб чиқиш ҳамда қўшимча ва ўзгартириш киритиш тартиби.

9.1. Ўзбекистон Республикасининг коррупцияга қарши курашиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ўзгарган тақдирда ёки Жамиятнинг коррупцияга қарши курашиш сиёсати талаблари етарли даражада самара бермаётгандиги аниқланса ушбу сиёсат қайта кўриб чиқилиб унга тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши мумкин.